

Virittely: Dokumentteja ensimmäisen maailmansodan syttymisestä

Lue oheinen teksti.

Eversti Houston kirjoitti presidentti Wilsonille 29. toukokuuta 1914:

Tilanne on erikoislaatuinen. Siinä kiihkoisänmaallisuudesta on tullut pätkähullua. Ellei joku teidän puolestanne toimiva saa aikaan jotain erilaista ymmärrystä, jonain päivänä puhkeaa hirveä kataklysmi (katastrofi). Kukaan Euroopassa ei pysty siihen. On liikaa vihaa, liikaa kateutta. Heti kun Englanti suostuu mukaan, Ranska ja Venäjä piirittävät Saksan ja Itävallan.

Frans Ferdinandin salamurhaan osallistunut koulupoika kertoi:

Vain kuukauden nimi ja kaksi numeroa riittivät saattamaan meidät ilman keskustelua yksimielisiksi siitä, mitä meidän pitäisi asialle tehdä. Kaikki sisältyi tuohon kohtalokkaaseen päivämäärään: kesäkuun 28. päivä eli se päivä, jolloin turkkilaiset löivät serbit vuonna 1389 Kosovo Poljen taistelussa. Kuinka Franz Ferdinand, joka ei ollut ainoastaan sortajan edustaja, vaan omassa persoonassaan ylimielinen tyranni, kehtasi astua Sarajevoon tuona päivänä? Tuollainen vierailu oli tarkkaan harkittu loukkaus. Kesäkuun 28. on päivä, joka on syöpynyt syvälle jokaisen serbin sydämeen – – Tuona päivänä ei uuden sortajan, Franz Ferdinandin, ollut syytä astua Serbian porteille esittelemään niiden aseiden voimaa, joiden avulla pysyimme hänen saappaansa koron alla. Teimme päätöksemme miltei välittömästi: Kuolema tyrannille.

Heinäkuun 23. päivä vuonna 1914 Itävalta-Unkari vastasi Frans Ferdinandin salamurhaan toimittamalla Serbialle uhkavaatimuksen. Itävalta-Unkarin ministerineuvoston päätös:

Serbialle pitää esittää niin tiukat vaatimukset, että niihin lähes varmasti saadaan kieltävä vastaus. Näin meille aukeaisi tie äärimäiseen ratkaisuun sotilasoperaation avulla.

Heinäkuun 27. päivänä Venäjän tsaari Nikolai II sähkeessään Serbian kuninkaalle:

Tällä äärimmäisen vaikealla hetkellä minun puoleeni kääntyessänne Teidän kuninkaallinen korkeutenne ei tule pettymään tunteisiin, joita minä Teitä kohtaan elätän, eikä myöskään sydämeni syvimpään rakkauteen Serbian kansaa kohtaan.

Heinäkuun 29. päivänä Saksa antoi varoituksen, että Venäjän laajempi liikekannallepano pakottaisi myös Saksan liikekannallepanoon. Saksan keisari lähetti Venäjän tsaarille sähkeen ja sanoi rauhan riippuvan siitä, keskeyttäisikö Venäjä liikekannallepanonsa. Nähtyään sähkeen tsaari sanoi ulkoministerilleen seuraavasti:

Hän vaatii meiltä mahdottomia – – jos nyt suostuisin Saksan vaatimuksiin, huomaisimme pian seisovamme aseistautumattomina vastas amme Itävallan armeija, joka on jo pantu liikekannalle. Sehän on sulaa hulluutta.

Ison-Britannian ulkoministeri sir Edward Grey perusteli muistelmissaan maansa sotaan lähtöä seuraavasti:

Jos lainkaan aioimme sotaan, olkaamme kiitollisia että menimme mukaan heti – parempi niin, parempi hyvälle nimellemme, parempi suotuisalle lopputulokselle, kuin jos olisimme koettaneet pysyä sivussa ja sitten joutuneet – – pakosta menemään mukaan – – Ellemme olisi lähteneet sotaan olisimme joutuneet eristyksiin, meillä ei olisi yhtään ystävää koko maailmassa, kukaan ei olisi toivonut tai pelännyt meiltä mitään tai pitänyt ystävyystämme arvokkaana. Meiltä olisi mennyt maine – – meidän olisi katsottu esittäneen kunniatonta osaa. Meitä olisi vihattu.

Sir Edward Grey totesi myös:

Sodan syiksi voi mainita montakin tosiasiaa, mutta suurin totuus sisältyy siihen, että sodan teki väistämättömäksi militarismi ja siihen erottamattomasti liittyvä aseistautuminen. Aseistautumisella pyrittiin luomaan kansakunnille turvallisuuden tuntua. Tällä tavoin se oikeutettiin. Itse asiassa se aiheutti kaikissa pelkoa. Juuri minä neuvottelin ja allekirjoitin viimeiset versiot noista kahdesta sopimuksesta. Koko tapahtumaketju oli minun käsissäni, ja minä tiedän, että laivaston kasvulla ei ollut minkäänlaista vaikutusta asenteeseeni. Ainoa motiivi oli halu osoittaa, että olimme valmiit hyväksymään saksalaisten pyrkimykset kaikkialla, missä ne olivat sovitettavissa yhteen Britannian etujen ja sitoumusten kanssa. Saksan laivaston uhkan vuoksi oli vaikeampaa, eikä suinkaan helpompaa, olla sovinnollinen.

Lähteet:

Niall Ferguson: Julma sota. WSOY 2003.

Jonathan Glover: Ihmisyys – 1900-luvun moraalihistoria. Like 2003.

Tehtävät

- a) Mitä ensimmäiseen maailmansotaan johtaneita syitä dokumenteista löytyy?**
- b) Selvitä, miten eri maiden edustajien näkemykset ja asenne näkyvät dokumenteissa.**
- c) Lue oppikirjasta ensimmäisen maailmansodan syttymiseen liittyvä luku. Mitä muita syitä sodalle löydät?**